

1 00↑ ⇒ 65↑

EĞİTİM TEKNOLOJİSİ ARAŞTIRMALARI "RADYO VE TELEVİZYONUN DİĞER EĞİTİM ORTAMLARIYLA BİRLİKTE KULLANILMASI"

Doç. Dr. Cevat ALKAN*

Araştırma Sorunu:

Eğitim sorunlarının çözümünde yeni yöntemler, teknikler ve araçlar geliştirmek için araştırma gereklidir. Eğitim teknolojisi alanındaki araştırmaların önemi ve gereği düşünüldüğünde bunların: ① Öğrenme ve öğretmeyi etkenleştirmek, ② Eğitim ortamlarının süreçlerdeki işlevlerini belirlemek, ③ Eğitim süreçlerine ilişkin öğeler arası ilişkileri açıklamak, ④ Eğitim uygulamalarını ilgili kuramlar açısından değerlendirmek olduğu kolaylıkla görülebilir.

Eğitim teknolojisinden gereği gibi yararlanabilmek için çeşitli türde araştırmalara gereksinim vardır. Bu alandaki araştırmaları: ① Öğrenme kuramları ve çocuk gelişimi, ② Öğrenme ortamları ve ③ Her iki alandaki verilere dayalı olarak işlevsel ortam modelleri geliştirme araştırmaları olmak üzere üç ana kategoride gruplamak olasıdır.

Televizyonla öğretim konusundaki araştırmalar çoğunlukla pratik eğitim sorunları ve televizyonla eğitim uygulamaları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca, öğretmen ve öğrencilerin tepkileri, etkenlik düzeyi, maliyet analizi, yöntem ve teknik geliştirme, diğer yöntemlerle kıyaslama gibi konular birçok araştırmacılar tarafından incelenmiştir.

Uygulamaya konmasından bugüne değin televizyonla eğitim konusunda çok sayıda araştırma yapılmış ve yapılmaktadır. Araştırmalar, bu uygulamanın hızla yaygınlaşmakta olduğunu göstermektedir.

*Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü
Eğitim Teknolojisi Anabilim Dalı Başkanı.

Ancak araştırma bulguları ve bunlara dayalı olarak yapılan genellemeler tartışmaya açık niteliktedir. Araştırmalar, çoğunlukla sınırlı kontrol grupları üzerinde yapılan denemeler ya da değişik düzenlemelerdeki kullanımı ölçen pratik alan testlerine dayalı olarak yürütülmüştür. Geçerli ve güvenilir deneysel çalışmalar henüz yeterli düzeyde değildir. Bu nedenle kuramsal temele dayalı yeni araştırma desenlerine gereksinim vardır. Yeterli bir kuram-uygulama-araştırma bağlantısı kurabilmek için birçok araştırma konusunun incelenmesi gerekir.

Esasen eğitim televizyonuna özgü araştırma sorunları bir bakıma program yayınlarının eğitim etkinliklerine kaynak olarak kullanılması durumundan kaynaklanmaktadır. Örneğin, sadece "program takdimi" ölçüt olarak kabul edildiğinde konuyu değişik açılardan inceleme olanağı olduğu gibi her inceleme durumunda değişik araştırma konusu oluşturmak olasıdır.

Konuyu somutlaştırmak gerekirse: Bu durumda takdim; izleyici ögesi, eğitsel etkinliğin organizasyonu ve eğitim süreçlerinin hedefleri gibi ögeler açısından incelenebilir. Ayrıca, her durum içinde birden fazla araştırma konusu oluşturulabilir. Şöyleki: 1) Takdim/izleyici durumu alındığında; a) Eğitim sistemindeki izleyiciler ve b) Ayırım yapılmamış izleyiciler olmak üzere program takdiminin bu iki izleyici grup üzerindeki etkisi ayrı ayrı araştırma konulardır; 2) Takdim/etkinlik organizasyonu durumunda: a) Birleşik programların çoklu ortam düzenindeki işlevleri ile b) Serbest izlemeye açık takviye programların eğitim kaynakları içindeki işlevleri ayrı ayrı araştırma konusudur, 3) Takdim/Hedef durumunda ise, genel ya da özel eğitim hedeflerine erişmek için programların katkı biçimi durumunun hedeflere göre uyarlanması araştırma konusu yapılabilir.

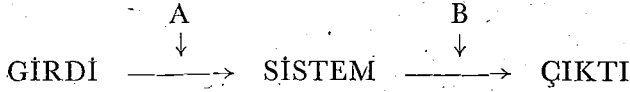
Araştırmaların Kuramsal ve Metodjik Yönü

Eğitim televizyonu ile ilgili araştırmaları türlerine göre üç ana grup altında toplamak olasıdır: 1) Temel araştırmalar, 2) Uygulamalı-Pratik araştırmalar ve 3) Gelişimsel araştırmalar. Her bir araştırma grubu kısaca incelendiğinde aralarındaki farklılıklar belirlenebilir.

Temel Araştırmalar: Eğitim ortamları arasında televizyon programlarının da yer alması sonucu etkileyecektir. Program takdimi ile sonuç arasında yer alan ilişkiler düzeni pratik olarak sistem kuramı açısından :

Girdi $\longrightarrow$ SİSTEM $\longrightarrow$ ÇIKTI

şeklinde gösterilebilir. Bu durumda dönüşüm; Çıktı: f (Girdi) olarak belirlenebilir. Ancak burada program takdimi ile sonuç arasında yer alan birçok etmen konu dışında bırakılmış, sistem içindeki oluşum dikkate alınmamıştır. Oysa, gerçek durumda eğitim sürecindeki oluşum çok kapsamlı ve karmaşıktır. Girdi ve sistem öğelerinin herbiri özel durumlarında meydana gelen olaylara katılmakta (A, B) ve bu olaylar onlar üzerinde olumlu ya da olumsuz etkiler yaratmaktadır. Nedenşel ilişkilerden kaynaklanan bu etkiler optimum işlevsellikten tamamen devre dışı kalma sınırına kadar uzanmaktadır. Böylece gerçek ilişkiler düzenini şu şekilde şematize etmek daha doğru olur.

Bu ilişki düzeninde "A" programın kullandığı öğretim teknolojisinin içeriğini, formunu, iletişim modelini, esas alınan psiko-egitsel temeli, vb. öğeleri temsil etmektedir. "B" ise programı izlemek ve kullanmak için gerekli kişisel motivasyon ve gereksinimleri oluşturmaya katkıda bulunan psikolojik etmenler demetinin önemini vurgulamakta; kendi bilgi ve davranış sistemini birleştirme olanağının önemini belirtmekte ve algı kapasitesini etkileyen "ergonomik" etmenler demetini ifade etmektedir.

Bu durum eğitim televizyonu programlarını etkileyen etmenleri bilmenin gerekliliği ve bunların nicel ve nitel durumlarını saptamanın önemini açıkça göstermekte; ayrıca bu programları: Etkili bir sistem içinde belirleme, desenleme, geçerlik ve güvenilirliklerini saptama, birleştirme ve özümlemenin zorunluluğunu vurgulamaktadır.

Bu çerçevede içinde temel eğitim araştırmaları disiplinler arası bir nitelik arz etmektedir. Bu araştırmaları kategorik olarak şu alanlara ayırmak olasıdır :

- Eğitim psikolojisi araştırmaları,
- Eğitsel iletişim araştırmaları,
- Televizyon programlarını değerlendirme metodolojisini geliştirme araştırmaları ve
- Televizyon programlarını kullanmanın "ergonomik" temelleri ile ilgili araştırmalar.

Uygulamalı Pratik Araştırmalar: Televizyon programları ile ilgili uygulamalı pratik araştırmalar öğretim teknolojisi içeriği ile yakından ilişkilidir. Bu yöntemde mevcut eğitim potansiyeli eğitim etkenliği açısından değerlendirilmekte ve kullanılmaktadır. Bu alanda başlıca temel yönelimler şöyle belirlenebilir.:

- Televizyon programlarının potansiyelini saptamak,
- Televizyonun katıldığı çoklu ortam komplekslerinin kritik ağırlıklarını belirlemek,
- Televizyonun da yer aldığı çoklu ortamların uygulandığı eğitim süreçlerinin eğitsel etkenliğini saptamak v.b.

Yöneylem araştırmaları da bu tür araştırma grubu içinde düşünülebilir. Çünkü bu tür araştırmaların amacı da aynen yöneylem araştırmalarında olduğu gibi, inceleme yoluyla sürekli olarak gerçeği modelleştirmektir. Yani, araştırılan bir gerçeğin yeniden değerlendirilmesi ile ilgili olarak yürütülen araştırmanın devanmınca sağlanan besleyici yankıya sürekli uyum temin etmektir.

Gelişimsel Araştırmalar. Televizyon programları eğitim kaynağı olarak, ortak bir hedef yönünde işbirliği için iki sistemin aralarındaki anlaşmayı içermektedir. Esasen bu iş birliğinde yer alan faktörlerin geliştirilmesi-amaçları uzun ya da kısa vadede aşağıda ifade edilen hususlar olan-geliştirme araştırmaları alanını temsil etmektedir.

- Gelişen kültür, bilim ve teknoloji perspektifi açısından, televizyon programı gereksinimi duyulan alanların çerçevesini saptamak.
- Eğitim alanında geliştirilmekte olan programlara paralel olarak her program için gereken televizyon programını saptamak,
- Her iki sistemdeki gelişmelerin yarattığı ortamda kullanılacak Radyo-Televizyon programlarının desenlenmesi, başarılması ve kullanılması ile ilgili faktörler arasında en iyi ilişkiyel modelleri saptamak.

Bazı Uygulamalı Pratik Araştırma Modelleri

Uygulamalı pratik tür araştırmalarla ilgili olarak belirli sorunların çözümü için çeşitli modeller geliştirilebilir. Bu konuda bir fikir vermek için burada bazı model türleri kısaca tanıtılmaya çalışılmak-

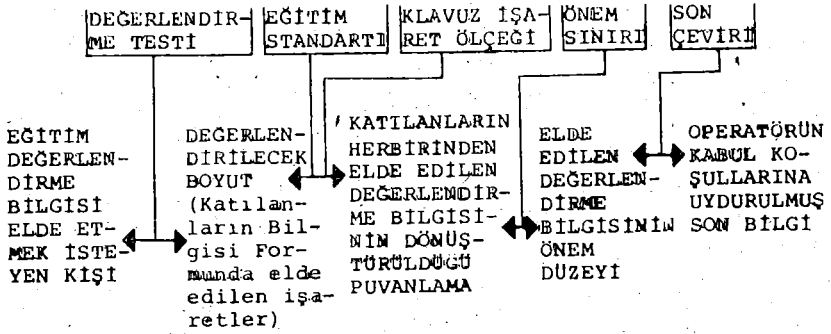
tadır. Özellikle: 1) Değerlendirme, 2) Potansiyel saptama, 3) Mesaj iletişim formu geliştirme, 4) Etki saptama, 5) Kritik ağırlık, 6) Kurumsal ilişkiler ve 7) Öğeler arası ilişkilerle ilgili modeller kısaca tanımlanmaya çalışılacaktır.

Değerlendirme Bilgisi Sağlama Modeli: Bu model, eğitimde değerlendirmenin artan bir önem kazandığı ve eğitimi geliştirmede önemli bir husus olduğu ve bu nedenle de araştırmalarda doğru değerlendirme bilgisi sağlamanın önemli bir gereksinim olduğu varsayımına dayalı olarak geliştirilmiştir. Böyle bir modelde kullanılan ölçü kategorilerine örnek olarak Tablo 1 de yer alan hususlar gösterilebilir. Bu ölçü kategorileri Şekil 1 de belirlenen operasyonlar için işlevseldir.

Tablo 1.

Metadolojik Kategori	Eğitim Değerlendirmesine atfedilen önem
Değerlendirilecek Boyut	Objektif başarıyı kanıtlayıcı belirli görevleri kapsayan değerlendirme testini alan öğrencinin gösterdiği performans başarısı
Elde Edilen Belirti	Değerlendirme testinde belirlenen görevlere katılanların cevapları, çözümlemeleri, eylemleri v.b.
Standart	Değerlendirme testinde yer alan her bir görev için doğru çözüm ve her bir çözüme verilen puan modeli
Klavuz işaretleme ölçeği	Değerlendirme testinde yer alan görevlerin her biri için "O" değeri ile maksimum puan arasında düzenlenen puanlama ölçeği
Sınır	Bir kimsenin eğitim hedefinin minimum düzeyine eriştiğini belirleyen performans kırsılığı puanı (kabul edilen endüyük performans)
Elde Edilen Belirtilerin Dönüştürülmesi	Değerlendirme testine verilen cevaplar ve bu cevapların puanlarının analizi
Son Çeviri	Çözümlerin sayısal formunun, operatörün kabul edeceği koşullara adapte edilmesini ve son bilgiye dönüştürülmesini sağlayan araç. (Okulun kabul ettiği not düzeni, puanlama % yeterlilik düzeyi vb.)

Radio-Televizyon Programlarının Eğitim Potansiyelini Saptamak İçin Ölçüt Modeli: Bu potansiyel saptama modelinde şu boyutlar kullanılmaktadır: 1) Destekleyici mesajdaki bilginin niceliği ve niteliği, 2)

ŞEKİL-1

EĞİTİM ALANINDA DEĞERLENDİRME
BİLGİSİ SAĞLAMA MODELİ

Destek kapasite teşkil olasılığı, 3) İzleyicinin katkı düzeyini yükseltme olasılığı, 4) Katılanların çabalarını rasyonalize etme olasılığı.

Bir Yayın mesajının iletişim formunu geliştirme ile ilgili Araştırma Modeli: Bu modelde, aynı eğitim amaçları grubuyla ilgili olarak, programın takdim formunun (T) değiştiği fakat öğretim işleminin ve eğitim süreci organizasyon formunun (ES) aynen kaldığı birçok teknolojik seçenek kullanılmaktadır. Şöyleki :

SEÇENEK I T — E₁ — F

SEÇENEK II T — E₂ — F

SEÇENEK III T — E₃ — F

Ayrıca her bir seçeneğin kendi içinde, mesajların plan yapısı ile ilgili olarak, yani değişik sıralamaların yapı durumlarının değiştirilmesi anlamında (S) ve çizgi karikatürleri alanının büyütülmesi ya da küçültülmesi vb. gibi, alt seçenekler de vardır. Bu durumda model şu görünümü almaktadır.

SEÇENEK I

Alt Seçenek Ia : T — (S₁ — S₂ — S₃ — S₄) — F

Alt Seçenek Ib : T — (S₁ — S₃ — S₄ — S₂) — F

Alt Seçenek Ic : T — (S₁ — S₃ — S₂ — S₄) — F

Alt Seçenek Id : T — (S₁ — S₄ — S₂ — S₃) — F vb.

Bu durumda değerlendirme bilgisi şu tür kıyaslamalara gereksinim göstermektedir: 1) Televizyon Programını eğitim teknolojisi ile birleştirirken sağlanan etkinlik/benzer bir etkinliği programsız olarak uygularken elde edilen etkinlik, 2) Seçenek I'yi uygularken elde edilen etkinlik/Seçenek II'yi uygularken elde edilen etkinlik (ya da Seçenek III'ü), 3) Seçenek Ia'yı uygularken sağlanan etkinlik/Seçenek Ib'yi uygularken sağlanan etkinlik (ya da c ve d'yi).

Radio-Televizyon Programlarının Etkisi ile İlgili Araştırma Modeli: Bu model; program ögesinin sabit kaldığı, diğer öğelerin (işlemler, formlar) değiştiği ve aynı anda ya da sırayla ve teker teker değiştiği (örnekte görüldüğü gibi) teknolojik seçeneklerin seçeneklerinin eğitsel etkililik değerlendirmesi ile ilgilidir.

Örnek 1.

I	II	III
$E (T_1 - F_1)$	$E (T_1 - F_1)$	$E (T_1 - F_1)$
$E (T_2 - F_2)$	$E (T_1 - F_2)$	$E (T_2 - F_1)$
$E (T_3 - F_3)$	$E (T_1 - F_3)$	$E (T_3 - F_1)$ vb.

Modelde, seçenekler, aynı anda farklı komiteler tarafından ve herbir seçeneğe çok sayıda konular eklenerek ve yayın programını kullanarak organize edilmektedir. Bu tip deneylerden elde edilen bilgiler Tablo-2'de gösterilmiştir.

Radio ve Televizyonu da içeren çok ortamlı bir yapının kritik Ağırlığını Saptamak için Araştırma Modeli: Bu tür araştırmalarda kritik ağırlık kavramının anlamı: en az, en basit, en kolay sağlanan, en ekonomik

Tablo 2.

Bilgi Edinme Yöntemi	Bilginin İçeriği
$E (T_1 - F_1)$	Teknolojik Düzenin bütün diğer öğeleri aynı anda değiştiğinde Programın Etkisi
$E (T_2 - F_2)$	
$E (T_1 - F_1)$	Sadece izleyicilerin katılma formu değişik olduğundan Programın etkisi
$E (T_1 - F_2)$	
$E (T_1 - F_1)$	Sadece öğretim işleminin değişik olduğu zaman programın etkisi
$E (T_2 - F_1)$	

ve sınırlı miktar öğretim yardımcıları ile söz konusu eğitim etkinliğinin sağlanmasında destek olan çok ortamlı yapıyı oluşturan öğelerdir.

Çok ortamlı yapının saptanması, yapıyı oluşturan öğelerin, denenen öğretim teknolojisi seçeneklerinin değişik teknolojik düzenlemelerinde kullanılan öğretim yardımcılarının ($M_1... M_n$) öğretim işlemleri ilişkilerinin ($T_1 ... T_n$), izleyici katılım organizasyon formlarının ($F_1... F_n$) dikkate alındığı tüm öğelerin toplanmasıyla sağlanmaktadır. Çok ortamlı yapı için kritik set modelinin kararlaştırılmasında, Radyo-Televizyon programları da dahil iki yöntem vardır: 1) Uygulanan bir dersin ilk planına teknolojik sırayı eklemek, 2) Teknolojik sırayı değiştirmek.

Birinci yöntemin şematik görünümü şöyledir :

ÖTO

T_1	M_1	F_1
T_2	M_2	F_2
T_3	M_3	F_3

Bu yöntemde teknolojik sıra ilave etmek etkisi araştırılan programı da içermektedir. Bu maksatla şu seçenekler kullanılmaktadır :

ÖT (1)

$T_1M_1F_1$
 $T_2M_2F_3$

ya da

$T_3M_3F_3$
 $T_4E F_4$

ÖT (2)

$T_1M_1F_2$
 $T_2M_2F_2$

$T_4E F_4$
 $T_3M_3F_3$

ÖT (3)

$T_1M_1F_1$
 $T_2M_2F_2$

ya da

$T_3M_3F_3$
 $T_5 E F_2$

Bu seçeneklerde öğretim teknolojisi (ÖT) içindeki çok ortamlı yapı ($M_1M_2M_3$), denenen öğretim teknolojisi durumunda radyo ve televizyon programlarını da mevcut yapıya ekleyerek şu karşılaştırmalardan elde edilir :

$$\frac{Ef(\text{ÖT}_1)}{Ef(\text{ÖTO})} \text{ ya da } \frac{Ef(\text{ÖT}_2)}{Ef(\text{ÖTO})} \text{ ya da } \frac{Ef(\text{ÖT}_3)}{Ef(\text{ÖTO})}$$

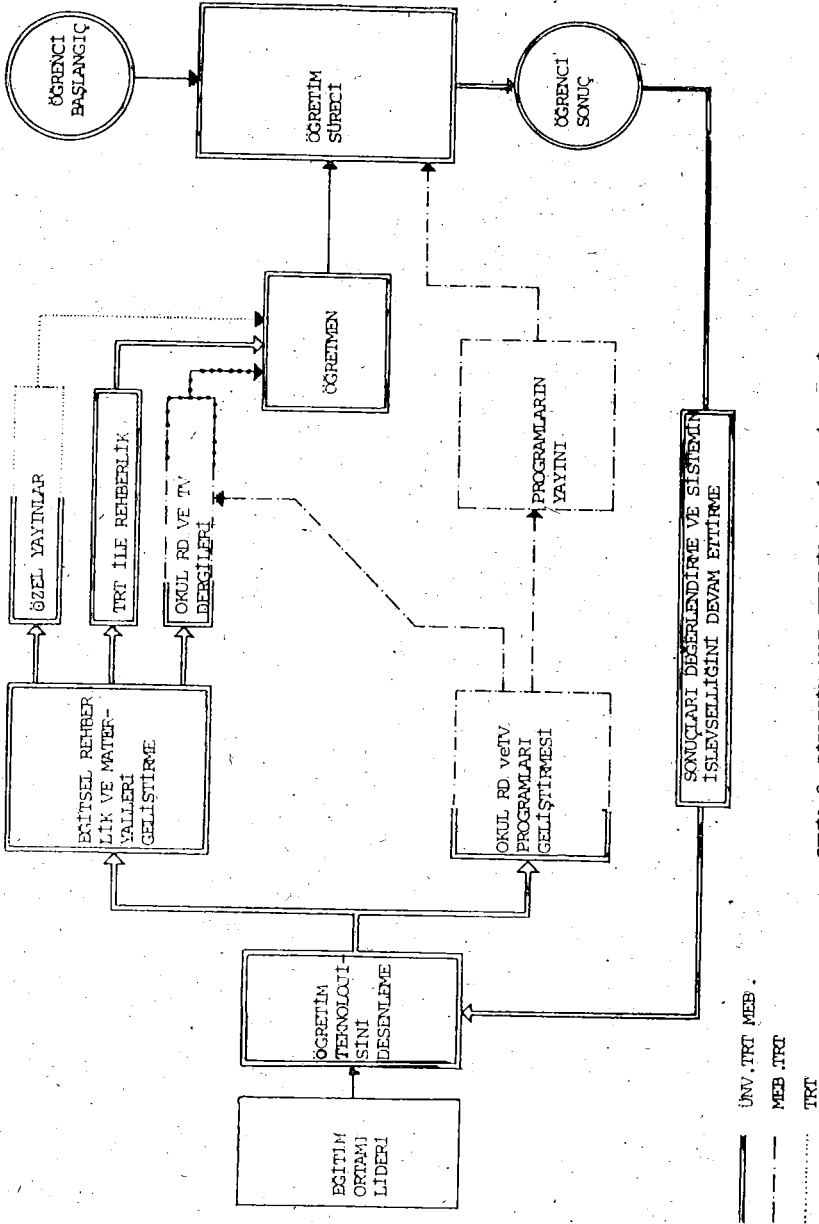
İkinci yöntemde, Radyo-Televizyon programı aynı eğitim amacının gerçekleşmesine gerekli katkıyı yapacağı var sayılan diğer bir öğretim yardımcısıyla birleştirilmektedir. Böyle bir çok ortamlı yapıda yapıyı oluşturan öğeler sayısı aynen kalır fakat öğelerin çeşidi farklı olabilir. Bu durumda şematik görünümü aşağıda görülen iki teknolojinin etkililiği kıyaslanabilir. Bu durumda elde edilen bilgi

$$\begin{array}{ccc}
 \text{ÖT. (x)} & & \text{ÖT. (y)} \\
 T_4 - M_4 - F_4 & & T_4 - M_4 - F_4 \\
 T_5 - E - F_3 & & T_2 - M_3 - F_1 \\
 & \text{ve} & \\
 T_3 - M_1 - F_2 & & T_3 - M_1 - F_2 \\
 T_1 - M_2 - F_3 & & T_1 - M_2 - F_3
 \end{array}$$

bir yandan eğitsel etkililiğin yoğunlaşma biçimini, diğer yandan da Radyo-Televizyon programlı bir teknolojik düzen ile Radyo-Televizyon programı olmayan bir düzenin etki farkını belirleyebilir. Bu yolla, aynı zamanda farklı öğretim yardımcıları kategorilerinin potansiyel eşitlilikleri de belirlenebilir.

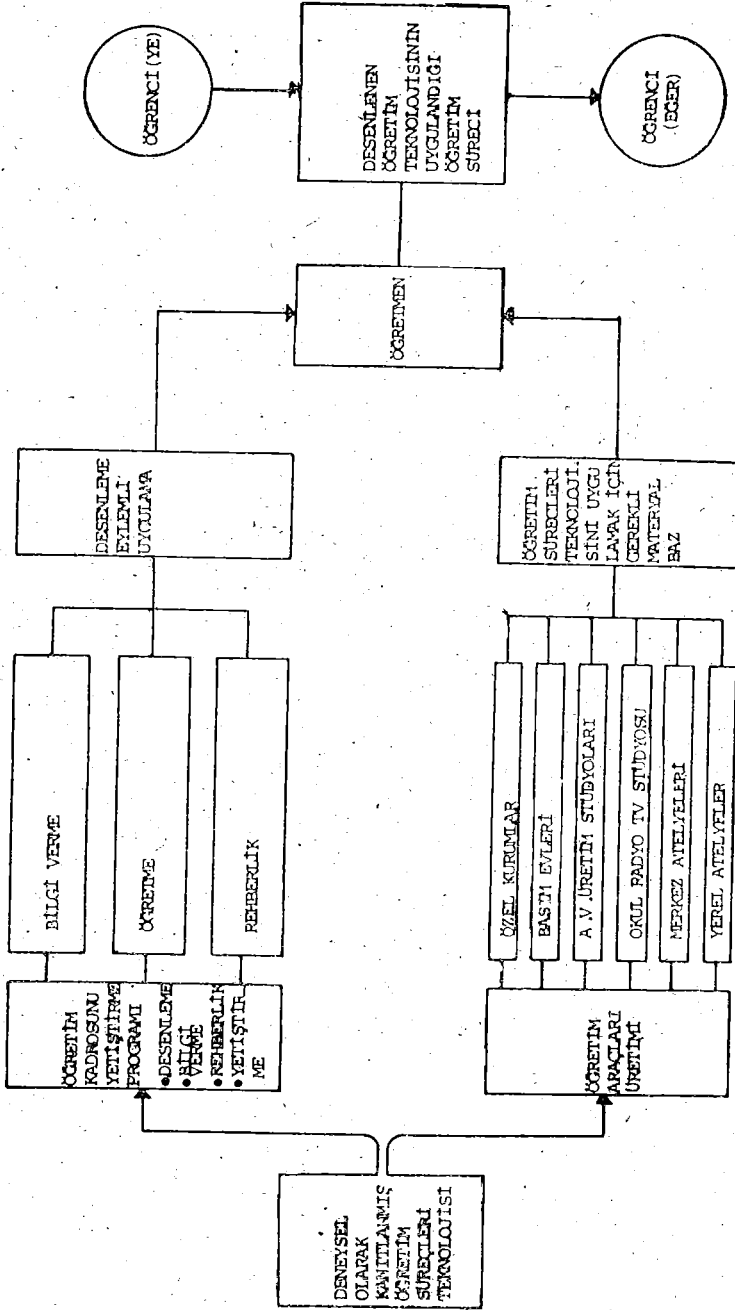
Radyo-Televizyon Programlarının Eğitim Amacına Ulaşmasında İlişki Modeli. Radyo -televizyon programlarının öğretim aracı olarak desenlenmesi ve uygulanması kurumsal ilişkiler sistemi gerektirir. Bu maksatla, ilgili kurumlar arasında gerekli ilişkilerin oluşturulması zorunludur. Örneğin MEGSB-TRT-ÜNİVERSİTE-ARAŞTIRMA MERKEZLERİ-OKULLAR vb. gibi. Şekil 2 bu ilişkiler düzeni hakkında bir fikir vermektedir.

Eğitim Radyo-Televizyon Programlarında Eğitim Araştırmaları ile desenleme, üretim ve okul uygulamaları arası ilişkiler Modeli. Bu modelde amaç konunun araştırma, desenleme, üretim (çok ortamlı yapının üretimi) vb. öğeleri arası ilişkileri kurmak ve öğeler arasında bütünlük sağlamaktır. Bu durumda model farklı ihtisas kurumlarını, okul televizyon stüdyolarını, pilot okul denemelerini, öğretmen eğitimi ve uygulamalara ilişkin etkinlikleri birleştirmektedir. Bu tür deneysel araştırmaların genel yapısı Şekil -3, ve 4 de şematik olarak görülmektedir..

ŞEKİL 2- BİRLEŞİK OKUL TELEVİZYON SİSTEMİ MODELİ

ŞEKİL 4 - OKUL YAŞAMINDA ÖĞRETİM TEKNOLOJİSİNE İLİŞKİN EYLEMLERİN AKIŞ ŞEMASI

Eğitim Radyo ve Televizyonu Konusunda Bazı Araştırma Bulguları

Radyo ve Televizyonun diğer eğitim ortamları ile birlikte kullanılmasına ilişkin olarak Romanya'da 1972 ile 1977 yılları arasında bir dizi araştırma yürütülmüştür. Bu araştırmalarda elde edilen sonuçlara göre televizyon ve radyo programları eğitim aracı özelliklerini taşıdığına :

1. İyi tanımlanmış işlevler ve diğer ortamlarla birlikte kullanılmak koşuluyla programların eğitim süreçlerine olumlu katkıda bulunduğu ve etkililiği arttırdığı açık olarak görülmektedir.
- Radyo ve televizyon programlarının diğer ortamlarla birleştirilmesi tüm öğretim araçlarının eğitel işlevselliğini dikkate alan bir dengelemeyi ve ortamların bir birini tamamlaması ilkesini (sayısal, işlemsel ve araç tipi açılarından) dikkate almayı gerektirmektedir.
- Radyo-Televizyon programlarını çok ortamlı yapılarla bütünleştirme kavramı, eğitim hedeflerine etkililikle erişebilmek üzere geliştirilen bir teknolojinin ekonomisinde o programların işlevsel katkısı anlamını ifade etmektedir.
- Diğer öğretim araçlarında olduğu gibi Radyo ve televizyon programlarının da dört düzeyde eğitsel potansiyeli vardır:
  - 1- Mutlak eğitsel potansiyel, (Pm)
  - 2- Belirli bir eğitsel etkinlikte uygulanmak üzere tasarlanan potansiyel (erişilmek istenen hedefle ilgili olarak) Pp,
  3. Deneysel durumlarda uygulanan potansiyel, (Pd),
  4. Genelleme durumlarında uygulanan potansiyel (Pg),
Bu düzeyler arası optimum ilişkisi ise:
 $Pg \approx Pd \approx Pp \Rightarrow Pm$ olarak belirlenmektedir.
- Çok ortamlı yapılarla birlikte kullanılan radyo ve televizyon programlarının eğitsel etkililiği, eğitim süreçlerinin değerlendirilmesine katılan kaynak kategorilerinin sürece birlikte katılmalarıyla artırılabilir. Bu kaynaklar :
  - 1- İnsan gücü kaynakları (eğitsel etkinliğe katılanlar)
  - 2- Gereç kaynaklar (diğer araçlar, mevcut gereçler, programın kalitesi ve bilimsel içeriği ve mesaj yapısı).

- 3- Metodolojik kaynaklar (kullanılmakta olan teknolojiler, öğretim kadrosuna bilgi verme, rehberlik ve geliştirme),
- 4- Organizasyon kaynakları
- 5- Ekonomik kaynaklar
- 6- Geçici kaynaklar (tahsis edilen zaman),

Radyo-Televizyonun Diğer Eğitim Ortamlarıyla Birlikte Kullanılmasına İlişkin Bir Araştırma Örneği

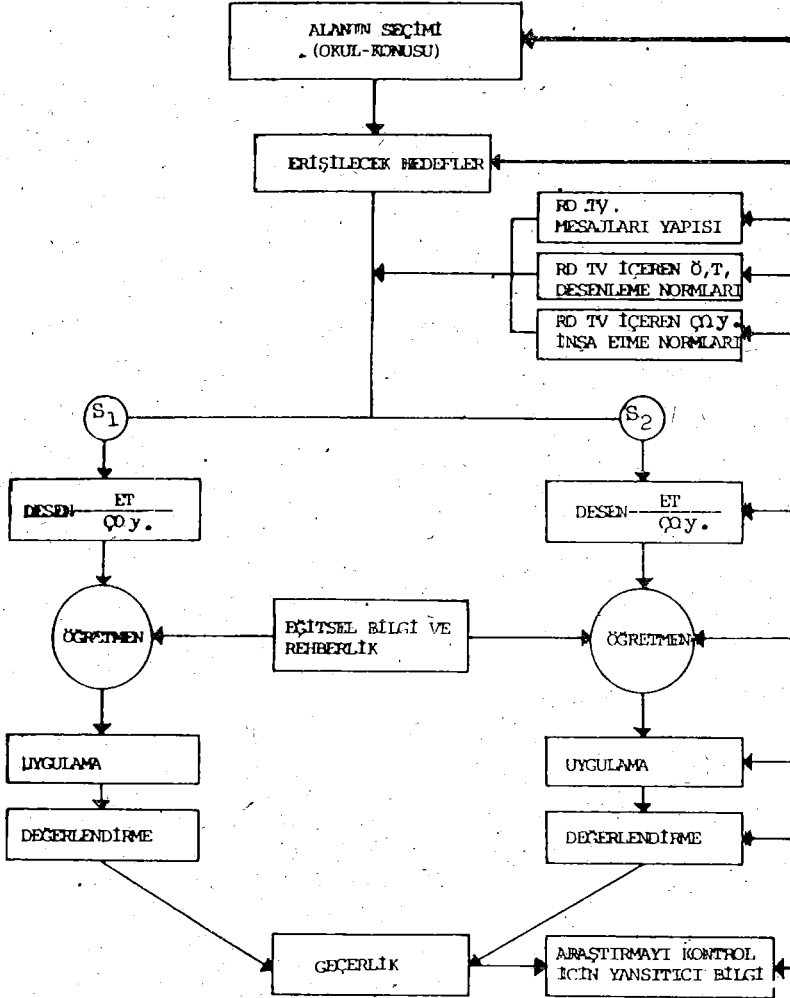
Araştırma, radyo ve televizyon yayımlarının bir eğitim kaynağı olarak eğitim süreçlerinde kullanılması ile ilgilidir. Romanya Eğitim ve Psikolojik Araştırmalar Enstitüsü ile Romanya Radyo Televizyon Kurumu'nun 1970 de birlikte planlayıp yürüttükleri bir araştırmadır. Çalışma da; eğitimde sistem yaklaşımı, okul programlarında öngörülen amaçlar, eğitim bilimleri ve öğretim kuramlarının dayandığı esaslar, yeni eğitim durumlarındaki öğretmen öğrenci ilişkileri, mevcut öğretim araçlarının kullanılması esas alınmıştır.

Radyo ve Televizyonun kullanılacağı konuların seçiminde: 1) Dinamik görüntülerin temel gerekleri, 2) İçeriği yenileme gereği, 3) Öğrenilen konunun anlaşılması, uygulaması ve değerlendirilmesinde doğrudan doğruya anlama güçlükleri, gibi ölçütler kullanılmıştır.

Araştırma için geliştirilen iki seçenekli model Şekil -5'de görülmektedir. Birinci seçenek (S_1) derslikte televizyonu izledikten sonra eğitim sürecinin uygulanması; ikinci seçenek ise (S_2) televizyon programını derslik dışında izledikten sonra eğitim sürecinin derslikte yürütülmesi şeklinde düzenlenmiştir.

Araştırma sonunda elde edilen başlıca bulgular şöyle özetlenebilir:

- Radyo ve Televizyon programlarının derslik içinde izlenmesi okul öncesi ve ilkökul düzeyinde daha etkili sonuçlar vermektedir. Bu düzeydeki çocukların radyo ve televizyon yoluyla eğitimlerinde öğretmen tarafından sürekli rehberliğe gereksinim duydukları saptanmıştır.
- İkinci seçeneğin orta öğretim düzeyi için daha geçerli olduğu anlaşılmıştır.
- Araştırma, radyo ve televizyonun eğitim süreçlerinde kaynak olarak kullanılmasının; yönetim, araştırma, üretim ve kulla-

ŞEKİL 5. RD ve TV'nin UYGULANDIĞI BİR KONUNUN ÖĞRETİMİNDE İZLENEN GENEL MODELİN AKIŞ ŞEMASI

nun arasında organik ilişkiler sisteminin geliştirilmesini gerektirdiği saptanmıştır.

- Radyo ve televizyonun okul uygulamalarında kullanılmasının öğretmenlerin kendi kendilerini yetiştirmelerine olumlu katkıda bulunduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenleri araştırma sürecine katmanın insangücü potansiyelini arttırdığı saptanmıştır.

Radyo ve Televizyonun Eğitim Personelinin Hizmet İçinde Yetiştirilmesinde Kullanılması ile İlgili Bir Uygulama Örneği:

Radyo ve televizyonunun öğretim aracı olarak çeşitli amaçlar için değişik yöntemlerle yaygın biçimde kullanılmakta olduğu bilinen bir gerçektir. Burada ana çizgileriyle tanıtılmaya çalışılan uygulama halen Romanya'da öğretmenlerin hizmet içinde eğitilmelerine ilişkin bir yöntemdir.

Romanya'da öğretmenlerin hizmet içinde eğitilmelerinde kapsamlı bir radyo ve televizyonla eğitim uygulaması yürütülmektedir. Bu uygulama geniş çapta disiplinlerarası ve kurumlararası bir yaklaşımla yürütülmektedir.

Programda yer alan başlıca kurumlar: Romanya Radyo ve Televizyon Kurumu'nun bu maksatla organize edilmiş özel bölümü, Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim ve Psikoloji Araştırmaları Enstitüsü, öğretim ortamları Merkez Bürosu ve Eğitim Personeli yetiştirme Merkez Enstitüsüdür.

Bu uygulamada gerçekleştirilmeye çalışılan başlıca amaçlar: 1) Aktivite yöntemlerini geliştirmek için öğretmenlere somut araçlar takdirm etmek, 2) araştırma bulgularını tanıtmak, 3) çağdaş psikoloji yöntemlerini tartışmak, 4) öğretmenlerin eğitim süreçlerindeki etkilerini arttırmak, 5) okul yönetimi ve eğitim organizasyonları ile ilgili sorunları tartışmak, 6) öğretmenlere rehberlik etmek, 7) Yönetici ve karar vericilerin görüşlerini öğretmenlere ve halka iletmek, 8) Okulların ve öğretmenlerin tecrübelerini paylaşmaktır olarak saptanmıştır.

Bu amaçları gerçekleştirmek üzere kullanılan programlar:

- 1) Öğretici personele bilgi verme ve geliştirme programları ve
- 2) Öğretmen eğitiminde değişik metodolojik etkinlikleri içeren programlar olmak üzere iki grupta toplanmaktadır.

Öğretim Personelini Geliştirmeye ve Bilgi Vermeye Yönelik Radyo-Televizyon Programları: Bu gruba dört değişik konuda programlar uygulanmaktadır. Bunlar: a) Çağdaş eğitim bilimlerinin ve eğitim süreçlerinin geliştirilmesiyle ilgili olarak günlük sorunları tartışma programları, bu program çerçevesinde çok değişik konular tartışılmaktadır. Örneğin; "Çağdaş Eğitim Teknolojisi" programında şu başlıklar yer almaktadır.: 1) Çağdaş öğretim teknolojisi, 2) Problem Çözme Yöntemi, 3) Keşfetme yöntemi ile öğrenme, 4) Öğrenci gruplarıyla yürütülen öğretim etkinlikleri, 5) Öğrenmenin gelişiminde dinamik görüştürme araçları, 6) Çok ortamlı kompleksler, 7) Model ve model yapımı, 8) Okul atölyeleri ve laboratuvarları, 9) Öğretme-öğrenme süreçlerinde disiplinlerarası yaklaşım, 10) Öğretmen-öğrenci ilişkilerini yeniden düzenlemek, 11) Bu öğretim yılında yeni öğretim araçları v.b. gibi konular b) Doğal durumunda bütün öğeleriyle kamera ile çekilen derslerin yeniden yayımlanmasını esas alan programlar, okul yönetimi ve politikası ile ilgili programlar. Bu grupta yer alan bazı konular da: 1-Bugünün okulları, 2- Okul yönetimi, 3- Eğitim programları ve eğitimin görevi, 4- Eğitim ve üretim, 5- Gençliğin eğitiminde okulun etkisi, 6- Sürekli eğitim v.b. gibi konuları kapsamaktadır. d) Eğitim süreçlerini geliştirmek üzere, özel sorunlarla ilgili sistemik metodoloji yardımı içeren programlar. Örneğin: 1) Metodoloji rehberliği, 2) Radyo ve televizyon okulu, 3) Televizyon dersleri gibi.

Öğretmen Eğitiminde Değişik Metodolojik Etkinlikler Yoluyla Televizyon ve Radyo Programlarının Tam Kullanımı. Bu grup altında yer alan başlıca programlar: a) Televizyon programını toplu izleme ve izleme sonu tartışma, b) Televizyon programları konusunda öğretmenler arasında bilgi alış veriş, belirli bir programı izledikten sonra, gelecekte uygulamalar hakkında tartışma, c) Televizyonu evde izledikten sonra okulda tartışma, d) Televizyon programlarını disiplinler arası öğretmen gruplarıyla analiz ve değerlendirme, e) Bir okulda ya da değişik okullarda aynı konuyu okutan öğretmenlerin televizyon programlarını analiz ve değerlendirmeleri.

Uygulamanın Sonuçları. Radyo ve televizyonun öğretmenlerin hizmet içinde yetiştirilmesiyle ilgili bu uygulamanın değerlendirilmesinden elde edilen başlıca sonuçlar özetle şöyle sıralanabilir.

- 1- Öğretmenlerin eğitim bilgileri gelişmekte ve meslek bilinçleri artmaktadır.

2- Uygulamalar, çok çeşitli televizyon programlarına, seçeneklere gereksinim olduğunu ortaya koymaktadır.

3- Uygulamalar, televizyon programlarının geliştirilmesi için gerekli yansıtıcı bilgiyi geliştirmektedir.

Özetle sürekli eğitim (Rd), çağdaş okul (TV), ve Öğretim-Eğitim (TV), kategorilerinde toplanan bu programlar haftalık olarak yayımlanmakta, okulların dinamik gerçeğini yansıtmakta ve eğitimin her düzeyindeki gelişmeleri teşvik etmekte ve yaygınlaştırmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Alkan, Cevat "Educational Technology in Turkey" Submitted to Round Table UNESCO-CODIESEE Seminar on Integration of Radio Television Broadcasts in Multi-Media Grounds for Compulsory Education-Bucharest-Romenia 17-20 April, 1979.

— *Eğitim Teknolojisi-Kuramlar Yöntemler* Ankara: Yargıoğlu Matbaası, 1977, 1984.

Gheorghiu, Alexandru and others. "Problems of Pedagogical Research and Evaluation of the Institute of Pedagogical and Psychological Research, Bucharest-Romania April, 17-20 1979.

— **and Others** "Integration of School Radiotelevision Broadcasts in Multimedia complexes"

Matev, Vassil and Penka Bozarova. Reaction Paper for Raund Table UNESCO-CODIESEE on the Integration of Radiotelevision Broadcasts in Multimedia Grounds for Compulsory Education, 17-20 April, 1979, Bucharest Romania

Radulian, Virgiliu and Others. "Radiotelevision Broadeasts in the System or Training and Improvement of the Teaching Staff, "Institute of Pedagogical and Psychological Research Bucharest-Romania, 1 — 10 April, 1979.

Riedler, Rudolf. "Integration of the School Broadcasts of Radio and Television in Multi-Media Grounds For Compulsory Education". 17-20 April 1979 Buchrest, Romania